

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים: חברי הכנסת משה גפני

אלון שוסטר

ששון ששי גואטה

מטי צרפתי הרכבי

ינון אזולאי

נעמה לזימי

קטי קטרין שטרית

אליהו ברוכי

יצחק קרויזר

אלי דלל

שלום דנינו

הצעת חוק המים (תיקון – קביעת תעריפי מים לחקלאות), התשפ"ד–2024

הוספת סעיף 112ב 1. בחוק המים, התשי"ט–1959¹ (להלן – החוק העיקרי), אחרי סעיף 112א יבוא:

"תעריפי מים 112ב. (א) מועצת הרשות הממשלתית, באישור שר החקלאות ופיתוח המסופקים הכפר, תקבע בכללים, תעריפי מים המסופקים לחקלאות; בקביעת כללים כאמור תשקול מועצת הרשות הממשלתית, בין השאר, את אלה:

(1) רכיבי עלויות הקשורים לשימוש במים לחקלאות;

(2) יכולת התשלום של צרכני מים לחקלאות;

(3) סוג המים בו נעשה שימוש בפועל.

(ב) בכללים כאמור בסעיף קטן (א) –

(1) רשאית מועצת הרשות הממשלתית לקבוע תעריף מופחת למים שפירים באזור לגידולי חקלאות שאין בו חלופה לשימוש במי קולחין, באזור נסמך מים שפירים, באזור עדיפות לאומית ובאזור קו עימות;

(2) לעניין תעריף להפקת מים מושבים לחקלאות, ייקבע התעריף תוך קיזוז עלויות טיפול בטיהור השפכים ועלויות טיפול נוסף במים אם נדרש.

כללים ראשונים 2. כללים ראשונים לפי סעיף 112ב לחוק העיקרי, כנוסחו בחוק זה, יובאו לאישור שר החקלאות ופיתוח הכפר בתוך שישה חודשים מיום פרסומו של חוק זה.

הוראת מעבר 3. עד כניסתם לתוקף של כללים ראשונים לפי סעיף 2 לחוק זה, יעמדו בתוקפם תעריפי מים המסופקים לחקלאות שנקבעו לפי סעיף 112 לחוק העיקרי כנוסחו ערב יום תחילתו של חוק זה; ואולם, ועל אף האמור בכללים שנקבעו לפי סעיף 112 לחוק העיקרי כנוסחו ערב יום תחילתו של חוק זה, תעריפי מים המסופקים לחקלאות כמפורט בפסקאות (1) ו-(2) שלהלן, לא יעלו על סכומים אלה:

(1) 1.0 שקלים חדשים למטר מעוקב של מים המסופקים ממפעל השפדן; לעניין זה, "מפעל השפדן" – מפעל המים של חברת מקורות, הקולט מי קולחין מטהורים ממכון הטיהור של שפכי גוש דן ומספק אותם להשקיה חקלאית בדרום הארץ;

(2) 1.3 שקלים חדשים למטר מעוקב למים שפירים באזור נסמך מים שפירים, באזור עדיפות לאומית, באזור קו עימות ובאזור שאין בו חלופת מי קולחין שבו פחות ממחצית הקצאת המים לחקלאות היא מי קולחין.

דברי הסבר

החקלאות מאפשרת ביטחון קיומי ומניע כלכלי, מאפשרת אספקת מזון מקומית, תוך צמצום התלות בגורמים חיצוניים, גם בעתות של משברים מדיניים, ביטחוניים ואקלימיים.

על אף חשיבותה של החקלאות המקומית לביטחון מזון ולהתמודדות עם משברים ומצבי חירום, מועצת הרשות הממשלתית למים ולביוב כגורם המוסמך לקבוע כללים לחישוב עלות המים, כמשאב החיוני לקיום חקלאות, אינה מחויבת לקידום החקלאות ולביסוסה ואינה לוקחת בחשבון את התועלות החיצוניות של החקלאות, את תרומתה הגדולה של החקלאות למשק המים הארצי או את חלקה היחסי של החקלאות בצריכת מים שפירים.

סעיף 111 לחוק המים, התשי"ט-1959 (להלן – חוק המים), מחייב את מועצת הרשות הממשלתית לקבוע כללים לחישוב

עלות המים לפי עקרונות אחידים ועקרון העלות בקשר להפקת המים, הולכתם ואספקתם, לרבות ריבית, עלות הון, תשתיות וכיוצא בזאת, כמו גם בהתחשב באזורים ובנתונים גאוגרפיים או טופוגרפיים המשפיעים על עלויות ההפקה, ההולכה או ההספקה של המים.

לפי סעיפים 111 ו-112 לחוק המים, תעריפי המים צריכים להיקבע על פי חישוב עלות המים, ובשים לב ליכולת התשלום של צרכני המים במטרה פלונית ולתצרוכת המים לאותה מטרה.

על מנת שניתן יהיה לקיים התיישבות חקלאית בכל האזורים בארץ, תעריפי המים צריכים להיקבע בשים לב להימצאות מים טבעיים ומים מושבים באותו האזור, ולא יכונן המים ככל שזו משפיעה על הגידולים.

בשנים האחרונות תעריפי המים לחקלאות האמירו אל מעבר ליכולת התשלום של חקלאים רבים. כך, גם משום שנלקחו בחשבון העלויות על פיהן נקבעו תעריפי מים לחקלאות, גם עלויות שאינן נוגעות לשימוש החקלאי במים, וגם משום שלא נבדקה כלל יכולת התשלום של הצרכנים כפי שמתחייב מהחוק, והתעריפים נקבעו בלי לשים לב אליה.

הבעיה מתגלית כאקוטית וחמורה, בפרט באזורי הפריפריה בדרום ובצפון ובמזרח, שנאלצים בימים אלה גם להתמודד עם הקשיים שנוצרו בקשר עם מלחמת חרבות ברזל, פינוי הישובים, ומניעת גישה לשטחים חקלאיים רבים, עד כדי חשש של ממש להמשך עיבוד חלק מהשטחים החקלאיים, במחירי מים שאין יכולת לשלם אותם.

שימור החקלאות באזורים אלה הינו אינטרס לאומי ראשון במעלה, ולשם כך מתחייבת בימים אלה גם פעולה מכוונת של הפחתת מחירי המים לחקלאות בהם נושאים החקלאים באזורים אלה, כדי לסייע בחזרה לעיבוד השטחים ולהבטיח המשך העיבוד.

לפיכך, מוצע לקבוע כי תעריפי המים לחקלאות ייקבעו בכללים ובאישור שר החקלאות ופיתוח הכפר. בקביעת תעריפים כאמור, ישקלו, בין השאר, רכיבי עלויות שיש לקחת בחשבון בקשר עם השימוש במים לחקלאות, יכולת התשלום של צרכני המים לחקלאות באזורים השונים, סוגי המים בהם נעשה שימוש על ידי צרכני המים לחקלאות, ואזורים לגידולי חקלאות הנעדרים חלופות לשימוש במי קולחין.

כמו כן, מוצע כי בקביעת תעריף מים מושבים לחקלאות, יחושב התעריף בקיזוז עלויות טיפול בטיהור השפכים ועלויות טיפול נוסף במים.

עוד מוצע לקבוע, כהוראת מעבר, כי תעריפי המים לחקלאות יוגבלו לשקל אחד למטר מעוקב למים המסופקים ממפעל השפדן, ול-1.3 שקלים חדשים למטר מעוקב למים שפירים באזור נסמך מים שפירים, אזור עדיפות לאומית, אזור קו עימות ואזור נעדר חלופת מי קולחין שבו פחות ממחצית הקצאת המים לחקלאות היא מי קולחין.